

Norges vassdrags- og energidirektorat
Postboks 5091, Majorstua
0301 OSLO

Deres ref.
201606989

Vår ref. (bes oppgitt ved svar)
2017/549

Dato
27.2.2017

Vigeland kraftverk - Fylkesmannen i Aust- og Vest-Agder anbefaler konsesjonsplikt

Etter Fylkesmannens vurdering er ikke kunnskapsgrunnlaget tilstrekkelig for å belyse konsekvensene av prosjektet, jf. naturmangfoldloven § 8. Kjente allmenne interesser står i fare for å bli negativt berørt. Miljøinteressene kan best ivaretas ved at et nytt kraftverk driftes etter konsesjon med naturforvaltningsvilkår. Vi anbefaler at prosjektet ikke fritas for konsesjonsbehandling.

Vi viser til oversendelse datert 10.1.2017 og til kontakt med NVE om begrenset utsatt svarfrist. Oversendelsen gjelder søknad om konsesjonspliktutvurdering for nytt Vigeland kraftverk. Vi viser også til våre uttalelser av

- 25.11.2011: Utvidelse av Vigeland kraftverk – vurdering av konsesjonsplikt
- 17.8.2012: Utvidelse av Vigeland kraftverk – ny vurdering av konsesjonsplikt etter utarbeidet konsulentrapport
- 27.3.2015: Heving av dammen ved Vigeland kraftverk - uttalelse til søknad om unntak fra konsesjonsplikt
- 2.6.2015: Oppgradering av damanlegget på Vigeland Brug - uttalelse til detaljplan for miljø og landskap

Bakgrunn

Hydro Energi planlegger å etablere et nytt kraftverk i Vigelandsfossen ved å utnytte eksisterende infrastruktur for gamle Vigeland kraftverk som ble lagt ned i 1973. Maksimal vannføring gjennom nytt kraftverk vil være 50 m³/s og nytt aggregat vil ha en installert kapasitet 8,5 MW. Årlig ny produksjon vil utgjøre på 18,2 GWh.

Miljøverdier i området

Vigelandsfossen ligger i enden av den lakseførende strekningen i Otra. På strekningen herfra og ned de 17 km til sjøen har vi hatt et eventyrlig laksefiske de siste årene. Dette fisket lå praktisk talt dødt fra 1950-tallet og fram til 1995 da tilførsler fra industri og avløp fra Vennesla ble avskåret fra å gå i hovedløpet i elva og ført i ledning ut i Kristiansandsfjorden. Den omtalte ledningen er kanskje Norges mest effektive enkelttiltak for bedring av vannmiljøet på en elvestrekning.

I Otra har laksebestanden ligget over gytebestandsmålet de siste årene. I følge Vedleggsrapport med vurdering av måloppnåelse for de enkelte bestandene, Rapport fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning nr. 8b, er samlet vurdering av gytebestandsmåloppnåelse og høstbart overskudd definert som *svært god*. Kraftig reduksjon i industriforurensning har vært avgjørende for den positive utviklingen vi nå ser. Fra slutten av 1990-tallet økte laksefangstene i elva og på 2000-tallet nådde fangstene historiske nivåer.

Befolkningstettheten omkring Otra er høy. Otra brukes aktivt i friluftslivssammenheng og fiskemulighetene for allmennheten er svært gode gjennom velorganisert salg av fiskekort. I følge forvaltningsplan for vannområde Otra er tiltak for å oppnå en stedegen og levedyktig laksestamme blant de høyest prioriterte tiltakene. Selv om vannkvaliteten i Otra fortsatt ikke kan friskmeldes, er utviklingen i vassdraget positiv. Elva har endret karakter fra å være hardt belastet av industriavløp i første halvdel av 1990-tallet til å fremstå som en attraktiv lakseelv i dag. Utviklingen i fangst av egenprodusert laks setter Otra på kartet som et vellykket miljøtiltak.

Fylkesmannens vurdering

Det har vært en rekke saker knyttet til dette Vigelandsområdet de siste årene. Av uttalelsene våre nevnt innledningsvis går det fram at det er forholdene for laksen nedstrøms kraftverket som er Fylkesmannens hovedanliggende i disse sakene.

I følge søknaden planlegges kraftverket med en maksimal slukeevne på 50 m³/s. Dette tilsvarer dagens minstevannføring. Vannet fra kraftverket skal føres tilbake i elva 150 meter nedstrøms der det i dag slippes ut. I følge fiskebiologiske vurderinger vedlagt søknaden vurderes endringen i gytemuligheter for laks og sjøaure som følge av dette som ubetydelige. Det hevdes at det er like sannsynlig at det kan oppnås gunstigere gytemuligheter som følge av redusert vannføring som at gytemulighetene blir redusert. Etter vår vurdering er denne antakelsen følgelig beheftet med betydelig usikkerhet. Det er ikke gjort hydrologiske vurderinger på stedet. I verste fall kan man ved å flytte utløpet 150 meter nedover risikere at verdifulle gytearealer kan gå tapt. Dette vil i så fall være et vesentlig tap da Otra i dag har begrensede gytearealer for anadrom fisk.

Det er sannsynlig at oppvandrende laks og sjøaure søker mot utløpet av kraftverket. Dette støttes av de fiskeribiologiske undersøkelsene. Her heter det at «dette kan gi både bedre og dårligere utbytte blant stangfiskere i resipientthølen.» Etter vår vurdering er det svært viktig at konsesjonsvilkår gir anledning til å pålegge tiltak som sperregitter eller elektrisk fiskesperre dersom dette viser seg å bli et problem.

Ålen er på Norsk rødliste for arter 2015 klassifisert som sårbar (VU). Det er ikke utredet hvordan ålens vandring opp og ned vassdraget vil påvirkes ved bygging av nytt kraftverk. De fiskeribiologiske vurderingene anbefaler å utrede muligheten for å etablere oppvandringspassasjer for ål for å forbedre adkomsten til oppvekstområder oppstrøms kraftverket. I tillegg anbefales det å etablere egnede fiskepassasjer for ål i nærheten av turbininntakene for å sikre trygge nedvandringsveier for voksen ål. Det må være et absolutt krav at ny varegrind og nedvandringsluke detaljprosjekteres av fagfolk. Dette for å minimere risikoen for at smolt og ål dras inn i kraftverket.

Dagens minstevannførningsnivå ble fastsatt på den tiden Otra var kraftig forurensset. Behovet for fortynning av forurensning fra industrien er ikke lenger tilstede. En konsesjonsbehandling av foreliggende kraftverk gir anledning til å vurdere flere forhold, deriblant nivået på minstevannføringen.

Det er kjent at en revisjonsprosess knyttet til reguleringene i Otra står for døren. På generelt grunnlag vil vi understreke at nye investeringer i vassdraget bør sees i sammenheng. Det er viktig at tiltak som nå gjøres ikke blir til hinder for en god revisjonsprosess.

Det går fram av vurderingene våre at kunnskapsgrunnlaget ikke anses som tilstrekkelig, jf. naturmangfoldloven § 8. I følge naturmangfoldloven § 9 om føre-var-prinsippet skal det tas sikte på å unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap. Dette hensynet kan etter vår vurdering best oppfylles gjennom en ordinær konsesjonsbehandling.

Fylkesmannens anbefaling

Etter Fylkesmannens vurdering står prosjektet i fare for å medføre skade og ulempe på kjente allmenne interesser. Vi anbefaler at prosjektet ikke fritas for konsesjonsbehandling.

Med hilsen

Per Ketil Omholt (e.f.)
seniorrådgiver

Eivind Hellerslien
senioringeniør

Brevet er elektronisk godkjent og har derfor ingen signatur.
Saksbehandler: Eivind Hellerslien, tlf.: 38 17 62 11

Kopi til:

Vest-Agder fylkeskommune
Vennesla kommune

Postboks 517 Lund
Postboks 25

4605 KRISTIANSAND S
4701 VENNESLA